

EGLUTÉ

SPALIS * 2003 * OCTOBER

VOL 54/NR. 8



EGLUTĖ

SPALIS / OCTOBER / 2003 VOL 54 / NR. 8

PRIE EGLUTĖS SUSIRINKO:

Jeigu paukščiai nesiblaško....1



Pasakų senelės pasakos
Šalnos išrinktas....2
Nauji kailinėliai....3
Šiaudas, Žarija ir Pupa...7



**Senolio padavimai,
legendos, istorijos**
Apie Žemaitiją ir būdą
žemaičių....10
Senolių kalendorius....13
Senieji lietuvių
dievai...17



Vaikų kūryba....18

Galvosūkiai...33

Ar žinai?...25

Pirmame viršelyje
Dominykos Paulauskaitės piešinys. 5 klasė.

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata - 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus - 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo taryba

REDAKTORĖ: Aušra Spitrienė

ADMINISTRACIJA, MAKETAVIMAS, SPAUSDINIMAS: Ričardo spaustuvė. tel.: 708-430-1911

EGLUTĖ (USPS 169-200) a magazine for children in Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00 single copy \$1.50, to Lithuania and other countries. \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465. Second class postage paid at Lackport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: Eglute Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465.

Jeigu paukščiai Nesiblaško

Martynas Vainilaitis

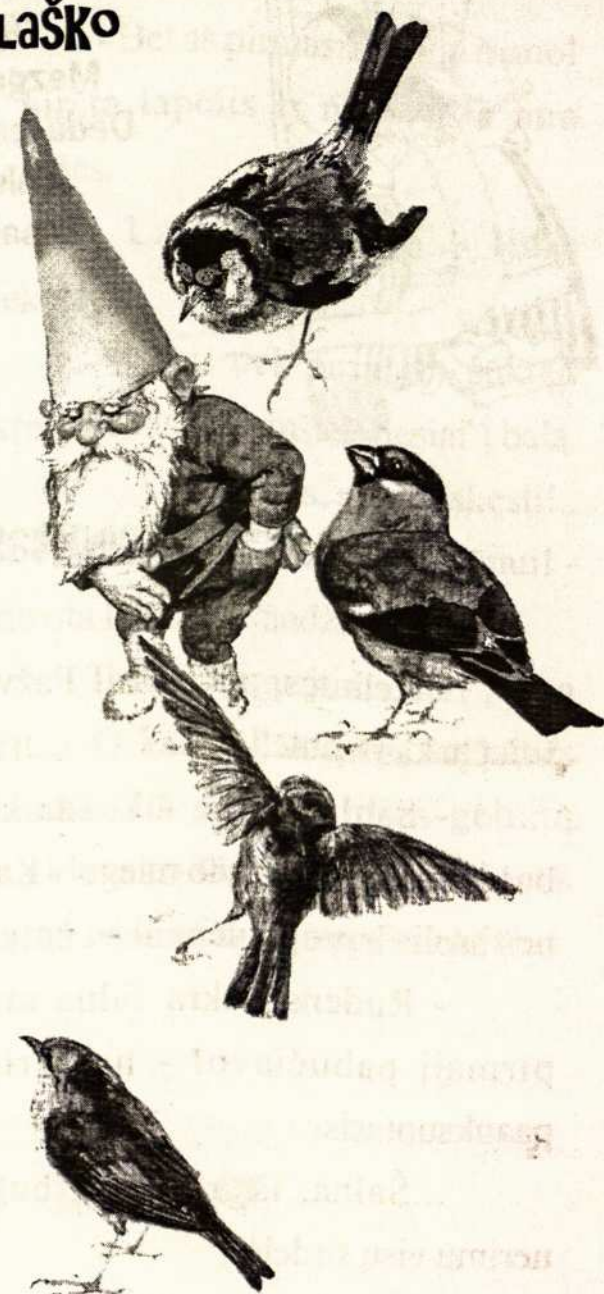
Myliu, šalna, tavo pokštus:
Kas tik žalias, tą karpai.
Dažo saulė uosių bokštus,
Supas varnos kaip varpai.

Nesiblaško - tyliai supas.
Šitaip supo mus mažus.
Jeigu paukščių geras ūpas -
Rudenėlis bus gražus.

Jeigu paukščiai nesiblaško,
Neišlaksto į šalis, -
Ant geltono lapų vaško
Aukseliu saulutė lis.

Auksą mėtys rudenėlis
Mokinukams nuo obels,
Kol žiemužės avinėlis
Į valdas jo pasibels.

Avinėlis purtys vilnas.
O dabar... Dabar matau -
Rudenėlis aukso pilnas,
Ir dėkoju, šalna, tau.



Man patinka tavo pokštai:
Kas tik žalias, tą karpai.
Žėri saule uosių bokštai,
Supas varnos kaip varpai.



Iš avelių debesų
Vėjo siūlu vilnoniu,
Mezga pasaką senelė,
Deda pasakų skrynelėn.
Atsisėsk ir paskaityk
Pasakų šalin sugrįžk.

Matai, kad pasakose būna daug
visokių gražių senoviškų ir nevisai
suprantamų žodžių. Bet
nenusimink - Senelė tau paaiškins.



ŠALNOS IŠSIRINKTASIS

- Kelkitės, miegaliai! Pažvelkit į mane -
šviečiu kaip saulė!

- Saulė, saulė, - kužda klevo lapeliai,
busdami iš saldaus ryto miego. - Kas tau? - stebisi,
nes brolis lapas saulės auksu nutviskęs supasi.

- Rudens dukra šalna mane išsirinko,
pirmąjį pabučiavo! - netveria džiaugsmu
paauksuotasis.

...Šalna, išsirinko, pabučiavo... Virpa
nerimu visų širdelės.

O paauksuotasis blaškosi, ne tik klevo, bet
ir kitų medžių lapams giriasi.

- Koks jis laimingas, gražus, - kuždasi šie.
Praeina diena, kita. Šalna aplanko ir kitus
lapus, ir juos pabučiuoja.

- Kaip drištate?! Kam mano šalną viliojate?
- itūžęs net parausta anksčiausiai pastebėtasis
lapelis.

- Juk ruduo, visur šalna, - ramiai atsakinėja

Miegaliai

- tai tie, kurie
rytais ilgai lovoje
vartosi ir keltis
nenori.

Kužda

- tyliai kalba.

Auksu nutviskęs

- spindintis
saulėje.

Daiktų stirtos

- kalnai
visokiausių daiktų.

Švystelėjo į šoną

- nukrito.



aplinkiniai.

- Bet aš pirmasis, šalna mano!

- niršta lapelis ir nusprūsta nuo šakelės.

- Laimingo kelio, - linki liekantys.

- Aš vis tiek pirmas, - šūkteli krintantysis ir šlumšteli tiesiai į balą.

- Saugokis, gali nuskęsti!..

Nieko, taip ir reikia pagyrūnui! - nerimsta lapai ant medžio.

- Tss! Bepigu jums, kai į kitą žiūrit... O kas gali atspėti, ką patirs pirmasis? - iš pačių širdies gelmių atsidūsta klevas. - Gal ir padarė vargšelis klaidą, tik įdomu, ar iš jo pasimokėt?

Nauji Kailinėliai

Gyveno kartą vienas zuikis, kuris nebuvo itin darbštus. Gimė jis pavasarį, vasarą prašokinėjo, o rudenį prasidėjo vargai. Jo pilki kailinėliai visai sudrisko. Zuikis labai nuliūdo.

- O ką, jei susirgau kokia liga? Jeigu taip bus ir toliau, žiemą tikriausiai numirsiu.

Zuikį apėmė toks liūdesys, kad vos galėjo sulaikyti ašaras. Susikrimtęs vargšelis šokavo per mišką ir sutiko ežiuką.

- Ei, tu, ko toks nusmurgęs?

- Merdėju, - atsiduso Zuikis. - Iš kailio beliko draiskalai. Atrodo, kad jau neilgai beliko gyventi.

Ežiukas taip pralinksmedėjo, kad net ėmė voliotis ant žemės, susirietęs į kamuoliuką.

- Na ir kvailelis gi tu, brolau. Juk tu šeriesi. Rengiesi žieminiais kailinėliais. Miške taip nutinka daug kam.

Zuikis padrąsėjo.

- Ir tu taip darai? – paklausė jis.

- Ne, man to nereikia. Aš žiemą lauke nevaikštau. Įlendu į urvelį ir miegu. Išlendu, kai ateina pavasaris ir ima šviesti saulytė.

- Visą žiemą prasėdi urve? Man tai visai netinka, - riktelėjo Zuikis ir nušokavo tolyn.

Sutiko Lokį. Taip, nutarė jis, paklausiu Šleivakojo apie kailinius.

- Rudasis Galiūne, tu esi didžiulis ir viską žinai. Prašau, man pasakyti, ar tiesa, kad žiemai daug žvėrelių keičia kailinius?

Lokys pažvelgė į Zuikį ir ėmė taip juoktis, kad vos nenuvirto:

- Tai bent prajuokinai mane, Žvairy! O kam tau to reikia? Tai bent cirkininkas! Jeigu jau kas ir apsirengs naujus kailinius, tai tu būsi pirmas.

Čia Zuikis pagaliau atsigavo ir nemandagiai paklausė:

- Ar tu pats keiti savo kailį?

- O kam man jį keisti? Juk nesu kokia



nuotaka, - nusijuokė Lokys. - Mano kailiniai vis tie patys. Tik prieš žiemą juos truputį pasitaisau, kad būtų tankesni. Aš žiemą niekur nesivalkioju. Būnu irštvoje ir miegu ten iki pavasario.

- Tu ką, tikrai visą žiemą miegi? Tai tikriausiai baisiai nuobodu! - sušuko Zuikis, šoko į tankumyną ir dingo.

Nuo tos dienos Zuikis ėmė rūpintis savo kailiuku. Kur ten rūpintis - saugojo taip, kad net ėmė augti naujas kailis. Baltas, tankus – tikras gražumėlis. Bet Zuikis nesidžiaugė, nebuvo ko.

Tąkart žiema vėlavo. Jau seniai buvo šalta, bet sniego vis nebuvo ir nebuvo. Kiškio gyvenimas su naujaisiais baltais kailinėliais nebuvo lengvas. Kai iššokdavo iš savo urvelio, ant pilkos žemės atrodydavo kaip baltas kelio ženklas, ir Vilkas arba Lapė galėdavo jį per mylią pamatyti.

- Atrodo, kad Ežys ir Lokys visai protingai daro, žiemą miegodami urvuose, - susimąstė Ilgaausis. - Gal ir man pabandyti?

Taigi įlindo Zuikis į urvą, suglaudė letenėles, ausis prispaudė prie nugaros ir laukia, kol užmigs. Bet miegas niekaip neima. Atrodė, kad visą žiemos miegą buvo pasiėmę Lokys ir Ežiukas.

Ilgaausis liūdnas gulėjo, bet iš urvelio nelindo. Visą dieną tupėjo, prisimindamas senuosius kailinėlius ir keikdamas naujus.

Bet kartą atsibudo, o prie įėjimo į urvą kažkas baltavo. Zuikis



susidomėjo, koks gi čia
stebuklas, bet bijojo
išlįsti į lauką.
Tupėjo tupėjo,
laukė, laukė,
bet paskui
apsisprendė.



- Tegu būna kas
bus! Tegu bus man galas,
galbūt pateksiu į vilko
spąstus, bet jau nebeturiu jėgų
tupėti visą dieną urve ir baltos
dienos nematyti!

Taigi išbėgo Zuikis laukan ir mato, kad miškas pasikeitė. Kiekvienas
medelis, kiekvienas krūmas dabar stovėjo su baltu rūbu, o žemė - tiesiog
užklota baltaisiais kailinėliais. O kai pakilo saulutė, tai buvo nepakartojama.
Viskas aplinkui sužaižaravo ir sublizgėjo.

- Atrodo, kad ir žemė rengiasi žieminiiais kailiniais, - susiprotėjo
Zuikis.

Jis ėmė juoktis, o kai šoktelėjo, tarsi būtų pakilęs žiežirbų kamuolys.
Tupėjo baltas Zuikis ant balto sniego, ir jo visai nesimatė. Ilgaausis
nudžiugo. Šokinėjo ir šuoliavo, vaikštinėjo miške, kol pavargo.

Besiilsėdamas prisiminė Lokį ir Ežiuką:

- Gaila, kad tokį grožį pramiegos!

Norėjo Zuikis juos pažadinti, bet paskui susimąstė.

- Man gerai, aš turiu gerus kailinėlius, bet kaip bus jiems, jei tokių
neturi?

Kiekvienas ką nors turime!

Eiliuota pasaka

Šiaudas Žarija ir Pupa

Pagal Brolių Grimų pasaką eilės sudėjo
Ramutė Skučaitė

Kažkada vienu viena
Buvo moteris sena.

Vieną dieną jai parūpo
Išsivirti puodą pupų.

Pupt! Viena pupa nukrito
Ir pasuolėn nusirito.

Ėmė senė pūst ugnele,
Bet įkurt ugnies negali...

O prie krosnies ant grindų
Buvo pamesta šiaudų.

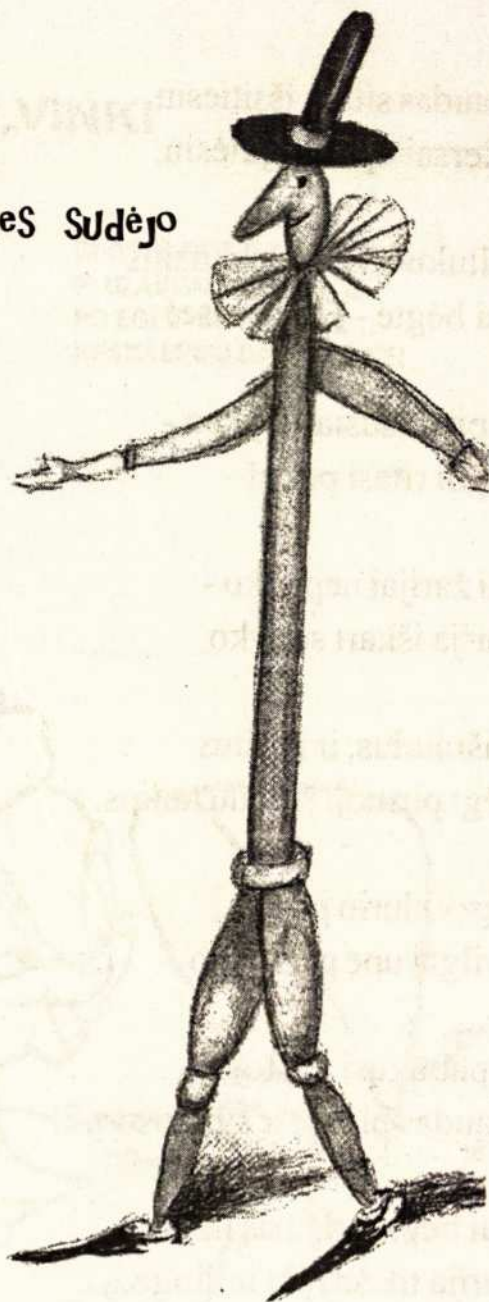
Senė šiaudus gniūžtėn riša,
O surišus - krosnin kiša.

Vienas šiaudas čiužu čiužu
Senės rankoj ir sulūžo.

O sulūžęs - žemėn krito
Ir pasuolėn nusirito.

Išsivirus pupų, senė
Pelenus iš krosnies semia.

Žarija iš jų iškrito
Ir pasuolėn nusirito.



Radus šiaudą ir pupelę,
Jiems pasiūlė kilt į kelią

Pažiūrėt, kaip šviečia saulė,
Pakeliauti po pasaulį.

Na, į kelią, tai į kelią.
O tas kelias - lig upelio.

Reikia jiems į kitą krantą,
Bet lieptelio nesuranda.

Šiaudas siūlo: išsitiesiu
Skersai upės ir gulėsiu.

Tiltuku aš jums pabūsiu.
Tai bėgte - į kitą pusę!

O pirmiausia - opapa -
Tegul ritasi pupa!

Tai žarijai nepatiko -
Žarija iškart supyko

Ir išraudus, ir įkaitus
Bėgt pirmoji šiaudu taikos.

Ligi vidurio priėjo,
Žvilgt į upę pažiūrėjo

Ir pabūgusi sustojo...
Šiaudas blykst ir suliepsnojo!

Kai liepsnodamas įlinko,
Žarija tik šnypšt ir dingo...

Tai matydama pupa
Juokės, šoko opapa,

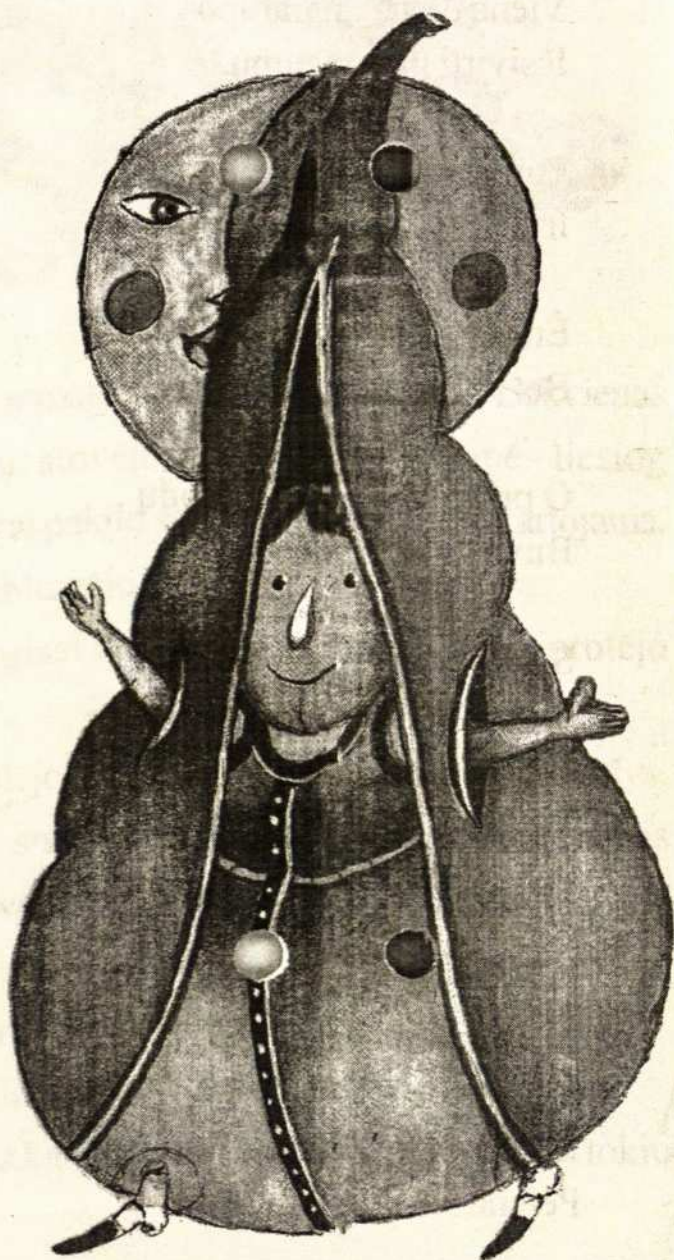
Juokės šoko, šoko juokės,
Tik liūdnokai baigės šokis -

Nuo gysločio matė musė:
Perplyšo pupa per pusę...

Bet pro šalį siuvėjas ėjo.
Dvi pusės gražiai sudėjo,

Ar taip buvo, ar nebuvo,
Musė šoko, kad susiuvo.

Pažiūrėkit atidžiai:
Susiūta pupa gražiai!



NUSPALVINKI!

GLOSTĖ SAULĖ IR LIETUTIS,
IR UŽAUGAU AŠ DIDUTIS.
PO EGLUTĖS SKARELE
NESISLĖPSIU DAUGIAU, NEI



EGLUTĖ

Kiek legendų, padavimų
Mūs senoliai vis dar žino.
Buvo tai labai seniai,
Kai gyveno milžinai,
Laumės gelsvą kasą pyne
Iš tautosakos lobyno.



Apie Žemaitiją ir būdą žemaičių

Lietuvos žmonės apie žemaičius žino pirmiausia, kad anie labai užsispyrę. Ir kad esą lėtoki, neskubą ką nors daryti, kol gerai neišsiaiškina, kodėl ir kaip. Užkalbintas tikras žemaitis pasitikslins: „A mon sakaa?“ Šitaip kiti žemaičius ir paerzina, bet žemaičiai nepyksta, net savo laikraštį tais žodžiais pavadino. Jei ne žemaitis bando jį skaityti, ne viską supranta. Savotiška ta žemaičių šneka. Ir tarpusavy jie gerokai skiriasi. Šiaurės vakarų žemaitis nuo Skuodo, Plungės, Telšių vietoj „duona, pienas“ sakys „douna, peins“, kiti - apie Varnius, Luokę - sakys „Duna, pyns“, o pietų pakraščio - apie Raseinius, Tauragę - sakys „dona, pens“.

O kur ta Žemaitija? Turėtų būti žemumoje, jeigu taip vadinasi, bet yra ne visai taip. Jei važiuotum Žemaičių plentu nuo Kauno iki Klaipėdos, perkirstum visą Žemaitiją. Tuoj už Kauno plyti lygumos žemumos - tas

Senolis girdėjo - jūs
irgi paklauskite ir
kitiems pasakykite ko
liaudies išmintis moko.

PATARLĖS ir PRIEŽODŽIAI

*Darbštus randa
darbą, o šnekutis -
šnektą.*

*Tinginį paragink,
mieguistą pažadink.*

*Pyragą pasidėk
rytojui, o ne darbą.*

*Būk prie darbo
pirmutinis - nebūsi
prie valgio
paskutinis.*

Darbšti kaip bitė.



Ingos Umbrasiūtės piešinys

kraštas kadaise irgi
vadintas Žemaitija,
bet dabar
žemaičiuojant čia
neišgirsi.

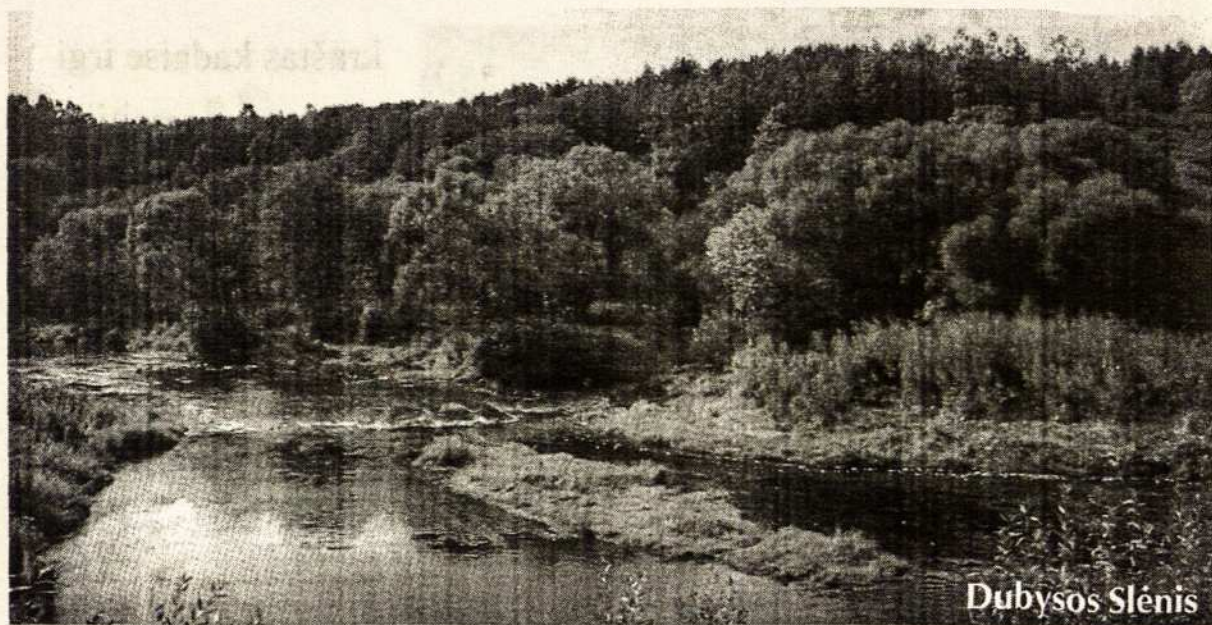
T i k r o j i
dabartinė Žemaitija
prasideda nuo
Dubysos. “Už
Raseinių ant
Dubysos teka saulė,
teka”, - turbūt
girdėjai šią dainą?
Jos žodžius parašė
Maironis, vienas
didžiausių Lietuvos
poetų. Pagal jo

eilėraščių žodžius sukurta daug dainų. Netoli Raseinių yra jo tėviškė.

Važiuojant nuo Raseinių į vakarus, netrukus kelias ima kopti į kalvas kalveles, - prasideda Žemaičių aukštuma. Privažiavus Kryžkalnį, jau netoli ir aukščiausias jos taškas. Yra toks Maironio eilėraštis “Šatrijos kalnas”:

*Į Žarėnus miškais nuo Šiaulių
Jei pro Luokę kada bekeliausi,
Nepamiršk sustabdyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausi.*

Ne, Šatrija nėra pats aukščiausias Žemaitijos kalnas, yra du aukštesni: Juozapinės (netoli Medininkų) ir antras pagal aukštį Lietuvos kalnas (teisingiau - kalva, nes tikrų kalnų Lietuvoje nėra) - Medvėgalis. Jis nelabai toli nuo Šatrijos, Žemaičių aukštumos pats aukščiausias taškas.



Dubysos Slėnis

Maironiui, matyt, patiko žvalgytis nuo Šatrijos:

Štai antai mėlynoj tolumoj

Iš po žemių bekyšqs skruzdynas -

Tai Varniai, pasislėpę lomoj!

Pasistiepk!.. ir Telšiai, jų kaimynas.

Maironis mini upę Ventą, ištekančią iš Tyrulių pelkių ir srūvančią per Šiaurės Žemaitiją į Latviją, vardija miestus Šiluvą, Kelmę, Skaudvilę - tai Rytų Žemaitijos pakraštys. Vakaruose už melsvuojančių miškų numano esant Plungę, toliau būtų Salantai, Kretinga, Palanga ir - jūra!

Nelabai toli nuo Šatrijos vingiuoja į pietus Minija. Ji įteka į Nemuną. Nemunu eina ir Žemaitijos pietinė riba - kaip ir visos Lietuvos - iki Kuršių marių ir Baltijos jūros.

Žemaitijoje esama ir gražių ežerų: Plateliai, aprašyti Antano Vienuolio padavimų knygoje, Germantas ir Mastis šalia Telšių, Lukštas prie Varnių.

Senovėje visa Žemaitija buvo vien miškų kraštas. Didžiulės girios apaugusios kalvas, žemumose - klampios pelkės. Žemaičiai gyveno tarp tų girių prasikirtę sau laukams plotus, ant kalvelių pasistatę sodybas, ant piliakalnių - bajorų pilaites.

Tos girios ir pelkės saugojo žemaičius nuo priešų. Iš už jūros atplaukdavo švedai ir danai - pirkliauti, bet dažniau plėšikauti. Tuos

atmušdavo palyginti nesunkiai. Bet kai ėmė brautis iš šiaurės vokiškai kalbantys riteriai kalavijuočiai, o iš pietų, nukariavę Prūsiją, - kryžiuočiai, žemaičiams teko labai daug kariauti. Tie šarvuoti, ginkluoti riteriai sakėsi einą platinti krikščionybės, bet iš tiesų jiems rūpėjo užgrobti kuo daugiau žemių. Žemaičiai



Žemaičių sodyba Rumšikėse

gynėsi nuo jų kelis šimtus metų, kartu apgindami ir visą Lietuvą.

Užsėdę savo nedidukus, bet stiprius gauruotus arkliukus (juos irgi vadindavo žemaitukais), žemaičiai tykiausiai prajodavo vien jiems žinomais tankiausiu girių takeliais, įviliodavo priešus į pelkes, kuriose būdavo įsirengę slaptus perėjimus - kūlgrindas, nelauktai užpuldavo nerangius šarvuotus riterius ir sutriuškindavo dažnai daug gausesnius būrius.

Lietuvos didieji kunigaikščiai daug sykių Žemaitiją yra palikę - neva dovanoję - kryžiuočiams, žinodami, kad žemaičiai nesileis svetimųjų valdomi. Užtat žemaičiai išmoko viską, kas svetima, gerai patikrinti ir neskubėdavo naujovių priimti. Jie patys paskutiniai Europos pagonys, priėmę krikščionybę beveik trisdešimt metų vėliau už visą Lietuvą.

Ir vėliau, kai Vytautas Didysis ėmė dalyti laisvus žemaičių valstiečius savo bajorams, kad jiems tarnautų, žemaičiai sukilo - tai buvo pirmas Lietuvoje paprastų žmonių sukilimas prieš baudžiavą. O ir žemaičių bajorai ilgiau negu kita Lietuvos diduomenė laikėsi savo kalbos ir papročių.



Žemaičių Kalvarija - miotelis ant Ventos
intako Varduvos krantų

Buvę tokie atkaklūs
pagonys, žemaičiai, priėmę
krikščionybę, pasidarė
atkaklūs katalikai. Kai
Rusijos valdomoje
Lietuvoje imta uždarinėti
katalikų vienuolynus ir
bažnyčias, Kęstaičių ir
Kražių gyventojai kelis
mėnesius gynė savo
bažnyčias nuo caro
valdininkų ir žiaurių
kazokų, ne vienas gynėjas

žuvo, daug jų sužeista, įkalinta, ištremta.

Ir dabar Žemaitijoje ypač daug kryžių ir koplytėlių pakelėm ir prie
namų, garsėja Žemaičių Kalvarijos ir Šiluvos šventovės, kur susirenka
dideli būriai maldininkų.

Matyt, dėl to žemaičių užsispyrimo iš jų kilo daug įžymių žmonių:
pirmosios lietuviškos knygos autorius Martynas Mažvydas, pirmasis
lietuvių kalba rašęs istorikas Simonas Daukantas, Motiejus Valančius,
garsus Žemaičių vyskupas, rašęs vaikams ir suaugusiems; ypač žinoma
jo apysaka apie keliaujantį siuvėją Palangos Juzę. Jis steigė lietuviškas
mokyklas, platino caro valdžios draudžiamas lietuviškas knygas ir
pirmasis ėmė atkakliai kovoti su girtuoklyste, daug žmonių patraukė į
blaivybę.

Ir vėliau būta garsių žemaičių. Tikrai esi girdėjęs apie Darių ir
Girėną - abu jie tikri žemaičiai.

Dabartiniai žemaičiai nuo kitų lietuvių skiriasi daugiausia tarme.
Jei apsivilks tautiškais rūbais, žemaites atpažinsi iš dryžuotų sijonų ir
didelių skarų, kuriomis apsigobia pečius, o vyrai mėgsta skrybėles ar
kepures papuošti povo plunksna.

Turi žemaičiai ir savo ypatingų valgių: iš grietinės suka kastinį – paklausk mamos ar senelės, gal žinos, kas tai yra. Žemaičiai mėgsta košes ir vadina jas ypatingai: marškone, pusmarškone, vilnone, šilkinė ir dar panašiai. Jos verdamos iš bulvių, ruginių miltų, įvairių kruopų, dar – žirnių ir pupų.



Telšių vyskupo rezidencija

Labiausiai išsiskiria žemaičiai tuo, kad juokauja

visom progom, vis pasišaipyti mėgsta. Yra daug smagių pasakojimų apie žemaičius, kuriuos, matyt, jie patys ir bus sugalvoję. Vieną toki imsiu ir papasakosiu.

Vestuvėse tarp svečių buvęs vienas žemaitis. Priešais jį kūpsojo pats puošniausias tortas. Visi ragauja šio ar to, o žemaitis, prisitraukęs tą tortą, ėmė šveisti. Šeimininkė, pabūgusi, kad vienas pats ir sudoros, jam siūlo: “Prašom ragauti va šitų salotėlių, anų užkandėlių...” O žemaitis pasižiūrėjo ir sako: “Ką pradiejau, tą e bengsio”. Tai yra – ką pradėjau, tą ir baigsiu.

Marytė Kontrimaitė

SENOLIŲ KALENDORIUS

Dienos trumpėja, naktys ilgėja - žiemužė jau į duris beldžiasi. Gausūs rudens darbai užpildo visą spalį ir nė vienos šventės neįsileidžia. Tik lapkričio 1-2 dienomis visi suklūsta, nurimsta ir keliauja prie savo tėvų, senelių ar kitų artimųjų kapų. Deginą žvakeles, mena protėvius, nes tai jų vėlelių dienos, senovėje vadintos Ilgėmis,

o mūsų proseneliai net 10 dienų protėvius minėjo. Jie tikėjo, kad lapkričio 2 dieną į namus sugrįžta visos buvusių namiškių vėlės. Jas kviesdavo, pirtį iškūrendavo ir baltinius švarius padėdavo, vaišindavo “trejų devynerių” alumi ir kitais skanėstais. Keturiuose kapinių kampuose užkurdavo laužus. Labai gražiai kviesdavo vėles vaišintis: “Mirusiųjų vėleles, kurias dar atsimena šiuose namuose, garbingi mano šeimos protėviai, verti amžinos atminties vyrai ir moterys, o ypač jūs, mano seneli ir senele, tėve ir motina, taip pat giminės, vaikeliai ir visi, kuriuos mirtis pasiėmė iš šitų namų, prašau į metines vaišes. Tegul jos būna tokios malonios, kaip mums yra saldus jūsų atminimas”. Po to patylėję susėsdavo ir tylėdami valgydavo.

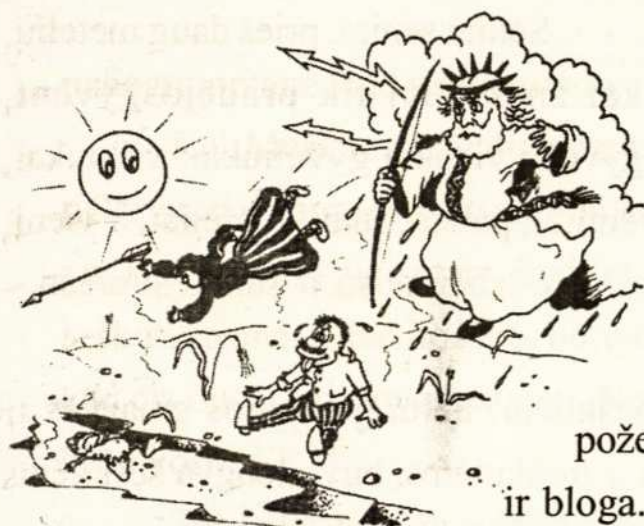


Daug įvairių tikėjimų ir spėjimų buvo susiję su šiuo laiku. Žmonės tikėjo, jog lapkričio 1 d. gimęs kūdikis suaugęs galės per šermenis matyti vėles. Papročiai draudė per šias dienas lopyti drabužius, nes tuomet ėriukai gims margi kaip sulopyti.

Spėdavo orus: “Jei per Visus Šventuosius lapai tebėra ant medžių, tai ateinančiais metais bus ligos, marai”; “Jei per Visus Šventus su ledu, tai Kalėdos bus šlapios”; “Visi Šventieji su ledu, per Šventą Jurgį – medžiai su lapais”.

Senieji Lietuvos dievai

Giltinė – deivės Laimos sesuo, stebėjo, kada ateis laikas žmogui mirti. Neretai ji pasiversdavo pelėda ir savo ūbavimu pranašaudavo nelaimes: besiartinančią mirtį ar gaisrą.



Mirusiojo vėlė toliau pakludavo deivei Velionai. Ji rūpinosi ne tik žmonių, bet ir gyvūnų vėlėmis, saugojo vandenį, ugnį, orą, žemę, požemį ir jo lobius. Ji būdavo ir gera, ir bloga. Labai pykdavosi su Perkūnu, nes kartais sugalvodavo sukelti sausrą ir uždarydavo vandenį. Tuomet Perkūnas stengdavosi ją sumedžioti. Per Vėlines žmonės Velionos neužmiršdavo ir kartu su visomis vėlėmis kviesdavo prie vaišių stalo.

Tuo pat metu prisimindavo žmonės ir Žemyną su jos broliu Žemininku. Žemyna už savo brolelį daug viršesnė ir garbingesnė buvo. Jie abu kartu rūpinosi žemės vaisiais, javais, augalija, gyvulėliais, bet Žemininkas buvo tik žemdirbio valdomos žemės, jo namų dievas, a sesuo valdė visą žemės karaliją. Gyvendavo Žemininkas prie namų po gironėmis. Kartais pasiversdavo žalčiu ir išlįsdavo pasirodyti žmonėms. Šie jį labai gerbė ir mylėjo, gyvenamą vietą saugojo, pieneliu girdė, tris kartus per metus miltų aukojo.

Iš mūsų kūrybos



Mūsų jaunieji rašytojai rašo tema –
“...seku pasaką, seku Krėvę...”

Kaip šeškutis gavo savo smarvę

Seniai seniai, prieš daug metų, kai žmoneliai tik pradėjo gyvent, gyveno visokie gyvuliukai: vilkiukai, voveraitės, paukščiukai, žvėreliai, ir vieni, kurie pasidarė labai keisti ir sunku suprasti – šeškučiai.



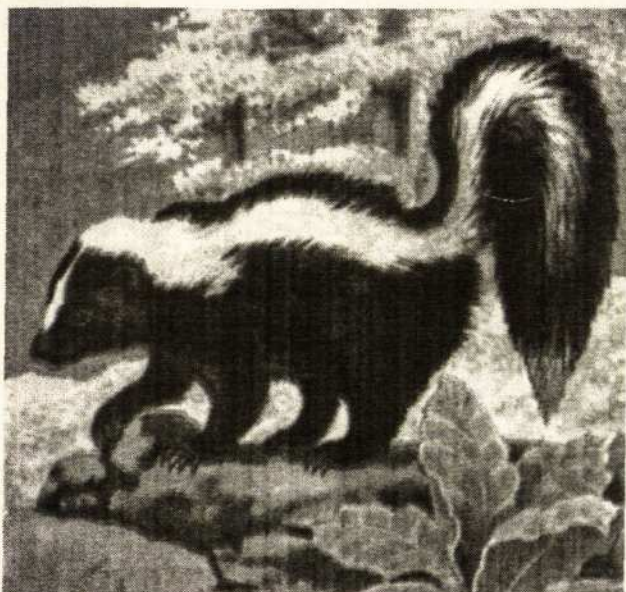
Šeško
pėdos

Tais laikais šeškučiai neturėjo jokios smarvės ir visiems, vilkiukams ir meškutėms, buvo lengva šeškučius sugauti ir suėsti. Žvėreliams buvo labai lengva juos pamatyti, nes visi šeškučiai turėjo labai didelę uodegėlę su baltu dryžiu. Plius, beveik visi šeškučiai greitai nebėgo ir buvo sunku

pabėgti nuo žvėrelių. Bet vieną ypatingą dieną Dievulis pagaliau panoro parodyti šeškučiams gailestingumą.

Miške gyveno mažasis ir gudrusis šeškutis. Jis buvo vienas iš greičiausių ir gudriausių šeškučių, ir mokėjo slapstytis





nuo įvairių žvėrelių. Jis, tuo laiku, buvo ką tik ėdęs ir kažką išgirdo, “gal tik vėjelis pučia ant šakelių”, tarė šeškutis. Tada nuėjo prie upės atsigerti vandens, bet vėl girdėjosi tas garselis. Ir staiga, iš medelio išsoko didelis ir storasis Meškutis ir pradėjo gaudyti šeškutį! Bet, būdamas greitas, šeškutis galėjo

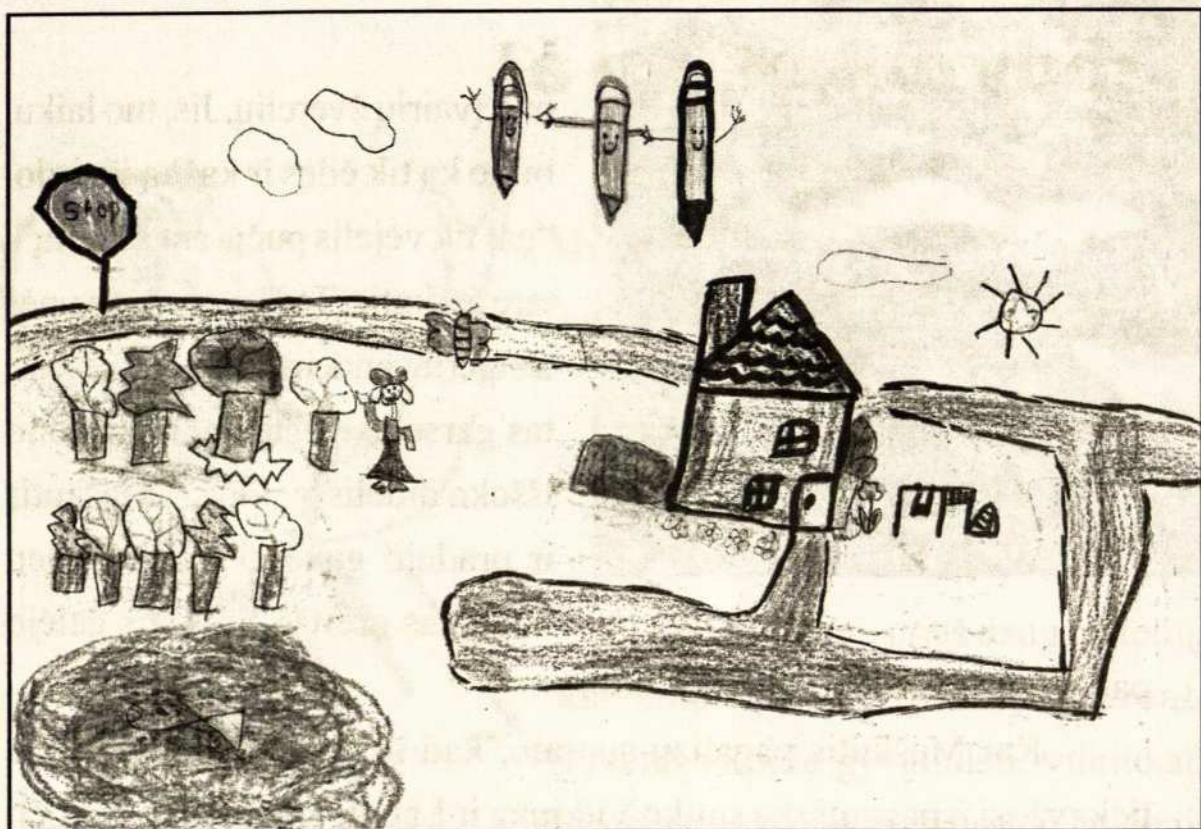
pabėgti ir manė, kad jis jį prarado.

Kai Meškutis pagaliau suprato, kad šeškutis pabėgo, jis vis tiek ryžosi jį pagauti. Jis sutiko Vilkiuką ir Laputį ir paprašė pagelbėti pagauti šeškutį. Jie sutarė, kad jie pasidalins ką jie pagaus. Bet kai šeškutis pamatė, kad jie kartu norėjo jį pagauti ir suėsti, jis pagalvojo, kad čia bus labai sunku pabėgti. Netrukus jis buvo apsuptas žvėrelių krūmuose!

Tuo laiku, aukštai aukštai danguje Dievulis pamatė kaip šeškutis kenčia, ir nutarė, kad jau laikas ką nors pakeisti. Dievas pakėlė ranką, ir pakeitė tą paprastą krūmelį į auksinį, stebuklingą. Kai žvėreliai priėjo arčiau prie to krūmo, kur šeškutis gulėjo, staiga kažkas jiems nepatiko. Žvėreliai jautėsi užpulti, nes ten taip blogai smirdėjo, kad jie negalėjo kvėpuoti. Jie tuojau pabėgo ir nuo to laiko pradėjo vengti šeškučių su ypatingu kvapu.

Taip šeškučiai dabar gyvena miške, o jeigu Tu užkliūsi arti šeškučio... BUDĖK!

*Aleksas Vilkas,
Los Angeles, Šv. Kazimiero m-kla*



Namus ir stogą piešė juodas,
Raudonas - saulę ir gėles,
O trečias piešė krūmus, sodus,
Laukus ir lygumas žalias.

Miglės Alinkevičiūtės, 1 sk.
Iš Maironio lit. mokyklos,
Lemont, IL piešinys

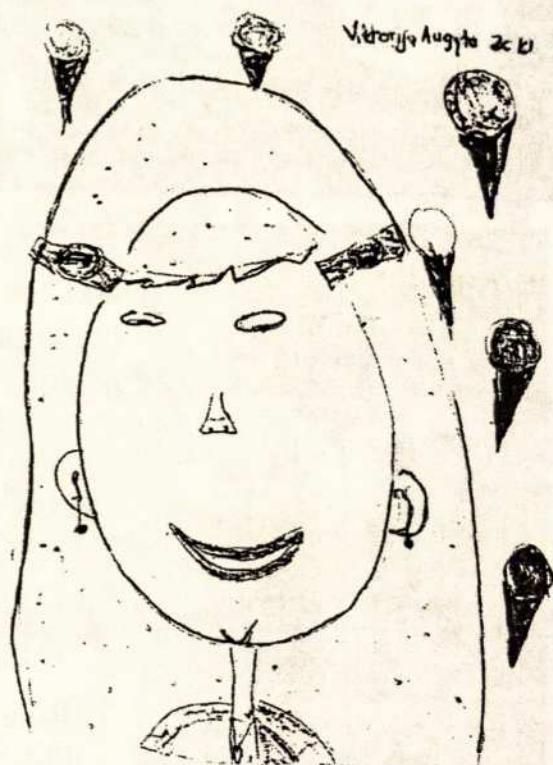
Mamyte

Kartą gyveno jauna mergužėlė, graži kaip gėlytė. Jos blakstienėlės kaip drugelio sparneliai, ilgi plaukeliai kaip jų bangelės, akelės kaip mėlyniausia dienele. Ji buvo gera mokinukė, turėjo labai gerą šeimynėlę, daug draugaičių, ir ypatingai stiprią sveikatėlę. Kiekvieną naktelę, atsigulė į lovelę ir užmerkė akeles vienuoliktą valandėlę. Kas savaitgalį ėjo baliavot su draugaitėmis, bet tada vėliau ėjo gult. Po kiek laiko, ji susirgo bloga slogele. Noslė varvėjo. Akelės ašaravo kaip upelė. Kosulėlis buvo vienintelis garselis. O gerklė - baisiai graužė! Per ilgą dieną gulėjo lovelėje, namuose, pati. Visas maistelis neturėjo skonio, o mergelė tik silpnai gėrė arbatėlę. Visą dienele niekas jos neprižiūrėjo, tik gerasis Dievulis. Mamytė visuomet dirbo ir negalėjo su dukrele pabūti. Liūdnai, mergužėlė praleido visą savaitę lovelėje. Katinėlis buvo vienintelis



draugelis. Sapneliai sekė sapnelius, žurnalai žurnalus, dainelės dainėles, ir valandėlės valandėles. Pagaliau mamytė grįžo iš darbo ir nuėjo aplankyti savo dukrelę. Mergaitės paraudęs veidelis žiūrėjo į mamytę skaudžiai. Mamytė tuoj pat žinojo ką daryt. Ji pradėjo glostyti mergelės plaukelius ir be žodžių palietė jos veidelį. Tuoj pat dukrele užmigo ir grįžo į sapnelių šalelę. Antrąjį rytelį dukrelė atsikėlė ir mamytė patikrino karštį. Karštis sumažėjo, ir mergelė pasveiko.

Sugrįžus į mokyklėlę, mergelė sužinojo kad ji praleido šimtą egzaminėlių ir puslapėlį po puslapėlio pamokėlių. Mokytojos vis užkrovė ir užkrovė daugiau darbėlių. Mergužėlė tuoj pat suprato kad tikrai bus sunku atlikti visus darbėlius. Dienelės praėjo ir mergelei pakilo rūpestėlis nuo visų pamokėlių. Ji pagalvojo kas jai



pagalbėtų, kad tie rūpestėliai dingtų? Prisiminė paskutinį sykį kai jai nesisekė gyvenimas. Aha! Mamytė! Mergelė laukė mamytės sugrįžtant iš darbo. Kai grįžo, ji greitai nubėgo pas mamytę ir paaiškino jai apie savo rūpestėlius. Mamytė atsisėdo su dukrele, jai padėjo mokytis ir paaiškino klausimėlius. Su mamytės pagalba, mergužėlė greit pasivijo kitus mokinėlius ir galėjo sėkmingai atlikti pamokėles. Nuo to laiko mergužėlė visuomet ėjo pas mamytę, kai kažkas jai nesisekė, nes mamytė pataisė viską ir, su mamytės pagalba, nebuvo jokių bėdelių.

Trumpai pasakius – mamytė viską gydo.

*Inga Newsom,
Los Angeles, Šv. Kazimiero m-kla*



Šv. Kazimiero liet.
mokyklos mokinių
sukurtos "Mindaugo
Karūnos"



Skaistė Raulinaitė,
4 kl. Šv. Kazimiero
liet. mokykla, Los
Angeles



Rūta Bandžiulytė,
4 kl. Šv. Kazimiero
liet. mokykla, Los
Angeles

Jei galėčiau suplanuoti savo gimimo dieną, kokia jina būtų

Mano gimimo diena būtų balandžio 14. Ji būtų parke. Aš pakviesčiau Gretą, Gerdą, Barborą Melanie ir Maddy. Mes žaistume gaudynių ir slėpynių. Mano tortas būtų visas iš šokolado ir turėtų 12 -žvakučių. Man draugės padovanotų lėlę Barbę, kompiuterį ir daug šysenų. Kai balius pasibaigtų, aš būčiau labai patenkinta. Iš tikrųjų man tik devyni metai. Kiekvieną dieną aš svajoju ir galvoju kokia didelė aš būsiu, kai man bus dvylika.

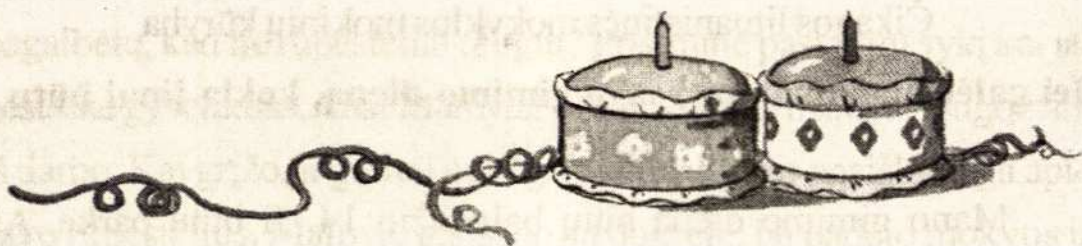
Simona Sidaugaitė, 3 skyrius

Mano gimimo diena yra liepos šešta. Jeigu aš galėčiau suplanuoti savo gimimo dieną, mano gimtadienis būtų baseine, o po baseino būtų namuose. Aš pasikviesčiau savo visus draugus. Mano gimtadienis prasidėtų trečią valandą, pasibaigtų septintą valandą. Būtų spalvotos lemputės ir daug žaidimų, ir labai skanus tortas. Po torto ir žaidimų būtų laikas atidaryti dovanas. Ir va taip praeitų mano gimimo diena.

Gabija Staninaitė, 3 skyrius

Jinai būtų labai “faina”, nes aš pasikviesčiau savo draugus. Mano gimtadienis buvo praeitą pirmadienį.





Po gimtadienio aš su mama turėjau viską tvarkyti. Po to draugai liko nakvoti. Na, tai dabar žinot, koks būtų mano gimtadienis.

Rokas Giniūnas, 3 skyrius

Mano gimimo diena būtų tokia: Ateitų Erikas, Donatas, Tomas ir mano šeima. Mano gimtadienis būtų namie ir žaidimų parke. Mano gimimo diena buvo liepos 24. Mes valgėm picą ir tortą. Namie mes žaidėm žaidimus, o po to ėjom į lauką. Vėliau aš atidariau dovanas. Tada mano gimimo diena baigėsi vakare ir visi išėjo namo.

Andrius Vrubliauskas, 3 skyrius

Jei aš galėčiau suplanuoti savo gimimo dieną, jinai įvyktų mano namuose gegužės 4-tą dieną, po mokyklos. Ten būtų mano tėvai, draugai ir pažistami. Viskas pasibaigtų gerai ir turėčiau daug dovanų.

Domantas Dočkus, 3 skyrius

Mano gimtadienis būtų Lietuvoje su mano mama, tėte, seserimi Greta ir visa kita mano šeima. Mes visi nuvažiuotume į Palangą ir nuėjome prie vandens. Paskui dešimt dienų buvome pas vieną močiutę ir dešimt dienų pas kitą močiutę. Tada vasara pasibaigė. Tėtis ir mama surinko mano ir sesutės rūbus, žaislus, dovanas. Paskui mes skridome į Ameriką.

Justina Pauplytė, 3 skyrius





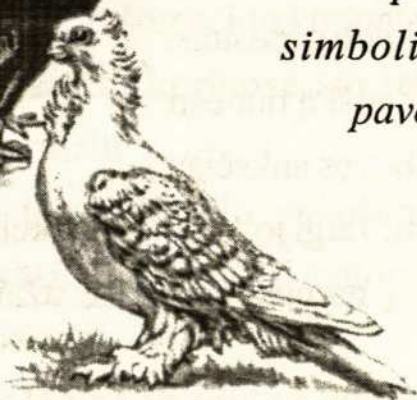
Daug pasaulio įdomybių
Nori sužinot vaikai,
Jas visas Žiniukas žino
Ir užrašo tau faktai.
Nori būti Žiniuku,
Tai skaityki iš pradžių...

AR ŽINAI?

BALANDIS



Taip atrodo
įvairių rūšių
balandžiai



*Ypač išgarsėjęs, tapęs taikos
simboliu balandis – Pablo Pikaso
paveikslas “Taikos balandis”*

MEILĖS PAUKŠTELIS

Lietuvoje žmonės
labai džiaugdavosi, jeigu

prie jų sodybos pasukdavo lizdo besižvalganti balandžių pora. Negaišuodami keldavo pakraigėn seną krepšį, kad tik tie mieli sparnuočiai čia įsikurtų. Tikėjo juos nešant sutarimą, meilę, o kartu ir laimę. Viduramžių Ispanijoje, beje, ir kitur Europoje kaip meilės dovaną buvo priimta atsiųsti mylimajai balandžių porėlę. Tai būdavo tarytum savotiškas pasipiršimas.

Neretai ta užstalės siena, kur per vestuves sodinami jaunieji, puošiama rankšluosčiu ar kilimėliu, kuriame išausti du snapeliais besibučiuojantys balandžiai. Taigi, balandžiai - gražus meilės pavyzdys.



Laiškanėšiai

Įdomu, kad balandžiai būdavo ir meilės pasiuntiniai. Viena jų rūšis, vadinamieji pašto karveliai (balandžiai), gali nuskristi labai toli, nunešti laišką, pririštą prie kojelės, ten, kur skirta, ir grįžti atgal su atsakymu.

Štai čia ir išaiškėja paslaptis - vaikinai savo numylėtosioms tam ir dovanodavo balandžių parelę, kad galėtų meilės laiškais keistis. (Žmonės juk nepatikimi tarpininkai.) Balandis laiško paslapčių neišplepės, iš kelio nepasuks.

Pasirodo, balandis gali laišką nunešti tik į tuos namus, kuriuose yra buvęs anksčiau - adresu jisai gi nemoka skaityti. Taigi jo, paštininko, kelionė paprasta: iš namų, kuriuose gyvena - į namus, kuriuose užaugo. Ir atgal, suprantama.



Globokite balandžius

Nuo seno užmušti balandį - negeras dalykas už kurį baudžia ir Dievas, ir žmonės.

Vienoje lietuvių liaudies dainoje kalbama apie "broliuką raitelį, kuris, išsiruošęs girion medžioti, sėsdamas ant žirgo nušovė kiemo balandėlį. Ir ką gi... per tiltą jodamas jis krinta



nuo žirgo ir kelias dienas, niekieno neatrastas, guli purvyne...

Sutikite, kur kas gražesnis paveikslas – žmogaus ranka, berianti trupinius paukščiams nei statanti jiems kilpas. Iš viso pasaulio Italijon suvažiaavę turistai Venecijoje eina į šv. Morkaus aikštę, tikrą balandžių karalystę, kad pabertų jiems trupinių, nusifotografuotų su paukščiais, nutūpusiais ant peties, ant rankos, ant galvos...



BALANDIS ŠVENTAJAME RAŠTE

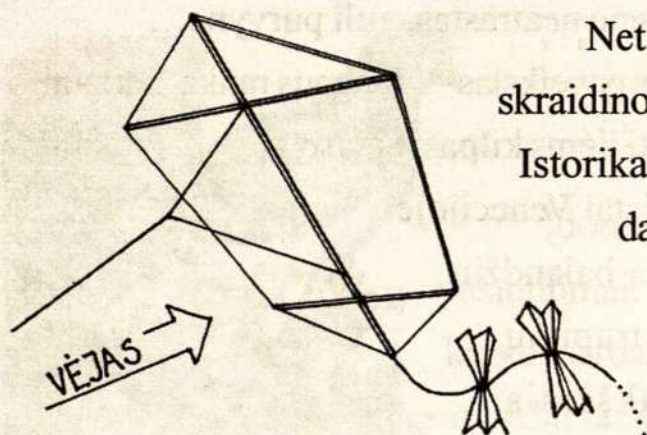
Netgi Šventajame Rašte balandis svarbesnis nei kiti paukščiai. Pradžios knygoje rašoma, jog kuriant pasaulį “Dievo dvasia pleveno virš vandenių”. Kai kuriuose šio teksto variantuose pridedama: “balandžio pavidalu”.

Tokiu pat pavidalu vaizduojamas ir Kristaus atsiųstos šventosios dvasios atėjimas. Jį matome šventuosiuose paveiksluose, bažnyčių altoriuose.

Nojaus laivo balandis, pasiųstas ieškoti žemės didžiojo Tvano metu, atnešė snape žaliuojančią alyvos šakelę.

PAGAUKIME VĖJĄ

Jis kaip gyvas. Gali išdykėliškai pakutenti skruostą ir sušiaušti plaukus, karštą vasaros dieną atlėkti nešinas gaivia vėsa, a kitą kartą piktai tēkšti už apykaklės lietaus vandens ar net iš kojų išversti. Vėjas - amžina gamtos jėga, kuria žmonės naudojami nuo seniausių laikų. Sučiupkim jį už skverno ir mes. Tegul pakelia padangėn visą pulką aitvarų!



Net prieš 4000 metų žmonės darė ir skraidino aitvarus. Jų tėvynė - Rytų šalys.

Istorikai lyg ir sutaria, kad šį skraidantį daikčiuką pirmieji padarė kiniečiai.

Padangėn aitvarus leisdavo iškilmių ir švenčių dienomis. Debesų

kaimynystėje pakibdavo

ilgiausi drakonai, margaspalviai drugiai, žuvys... Iš plonų skaldyto bambuko lazdelių ir plono popieriaus bei šilko Japonijoje, Kinijoje ir šiandien tradicijas puoselėjantys žmonės padaro įvairiausių formų aitvarų. Įdomu, kad juos kadaise naudojo ne tik žaidimams ar pramogoms. Senoje kiniečių kronikoje rašoma, kad 196 metais prieš Kristų didžiuliu aitvaru į orą pakilo vienas karvedys apsidairyti, ar nematyti kur toliau įsitvirtinusių priešų.

Japonijoje jie pirmą kartą pasirodė Heiano laikotarpiu 1794-1851 ir buvo pavadinti "popieriniais vanagais", tuo pačiu vardu, kaip ir Kinijoje. Todėl manoma, jog aitvarai į Japoniją pateko tiesiogiai iš Kinijos.

Heiano laikotarpiu aitvarai buvo dažnai naudojami žinių persiuntimui. Netgi sakoma, jog jais būdavo perduodamos slaptos žinios per gynybinius griovius į pilių bokštus. Per savo 1000 metų istoriją Japonijoje aitvarai patyrė nuostabią evoliuciją. Pagrindinės jos priežastys tai, jog Japonija jau turėjo puikų popierių, bambukų ir kanapių pluoštą, reikalingus aitvarų gamybai. Jų gaminimas išpopuliarėjo, ir žmonės kūrė skirtingiausių rūšių aitvarus visoje Japonijoje. Bet tikrasis aitvarų aukso amžius prasidėjo Edo laikotarpyje (1603-1868). Iki to laiko popierius buvo toks brangus, jog žaidimus su aitvarais galėjo sau leisti tikrai aukštuomenė. Vystantis medžio graviūros menui ir išmokus naudoti daugybę spalvų spaudinių mene, šios technikos pradėtos taikyti aitvarų puošybai, ir pradėti gaminti

aitvarai su gražiai nuspalvintais piešiniais.

Vėliau aitvarai taip išpopuliarėjo, jog paprasti žmonės dažnai skraidindavo juos virš samurajų dvarų, norėdami nors netiesiogiai pažvelgti į savo ponų valdas. Šis užsiėmimas tapo toks masiškas, jog šioguno valdžia galų gale jį uždraudė.

Šiandien Japonijoje turbūt yra daugiau aitvarų, negu bet kurioje kitoje pasaulio šalyje. Dabar jie dažniausiai skraidinami švenčių progomis, kadangi geras ženklas, jeigu tavo aitvaras iškyla labai aukštai. Pavyzdžiui: šio papročio laikomasi kasmet gegužės 5-ąją (šią dieną įprasta švęsti kaip Berniukų šventę. Kai naujagimis sūnus švęsdavo savo pirmąją berniukų šventę, tėvai užrašydavo jo vardą ant aitvaro, papuošto legendinio kario arba vaikiškų pasakų herojaus paveikslu, vildamiesi, kad vaikas augs sveikas ir stiprus. Taip pat buvo populiarūs vėžlio ir gervės - ilgo gyvenimo simbolių - piešiniai.

Aitvarai taip pat buvo skraidinami siekiant apsiginti nuo blogio. Juos dekoruodavo demonų veidais. Kai kurie aitvarai turi veidus su ilgais kyšančiais liežuviais, kadangi manoma, jog tokia išraiška nubaido piktašias dvasias. Yra ir žaidimai, kuriuose aitvaras siekia nugalėti, nutraukdamas kitų aitvarų virves.

Kai kuriose Japonijos mokyklose pradėta mokytį moksleivius rankdarbių laisvai pasirenkamiems



užsiėmimams skirtu metu. Vienas iš menų, kurių mokoma - aitvarų gaminimas. Be to, mėgėjai visoje šalyje domisi savo regionų tradicinių aitvarų gaminimu ir skraidinimu. Taigi, aitvarų gaminimo menas toli gražu neišnykęs, ir kiekvienais metais, remiantis senųjų laikų tradicijomis sukuriami nauji ir originalūs aitvarai.

Žvalgys, signalizacijai, atsišaukimų mėtymui kariškiai aitvarus naudojo ir mūsų laikais. Pirmojo pasaulinio karo metu daugelio šalių armijose veikė net specialūs aitvarininkų būriai. Buvo juos įdarbinę ir mokslininkai. Tai labai paprastas ir pigus būdas į padebesius pakelti oro temperatūros, slėgio matavimo ir kitokius prietaisus.



O kai kurių Ramiojo vandenyno salų gyventojai aitvarais... žuvauja. Kabliuką su masalu jie ilgu siūlu pririša skraidūnui prie uodegos – tokią meškerę galima tikrai labai toli užmesti.

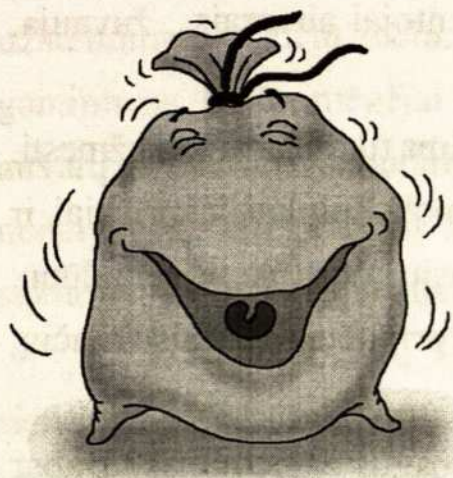
Kadangi aitvarais rimtai domėjosi ir mokslininkai, ir kariškiai, ir šiaip išradingi žmonės, jie prigalvojo įvairiausių konstrukcijų skraidūnų. Jų yra ne tik plokščių, bet ir į dėžes panašių, pripučiamų, besisukančių, tokių kaip parašiutai, skraidyklės.

Na, ar nepagalvojai, kad tai tikrai smagus užsiėmimas? Dabar ruduo, kai tavo aitvaras linksmi nardys tarp vėjo blaškomų lapų. Tereikia tik prisiminti kur guli seniai užmirštas tavo senas aitvaras, arba pasikviesti tėtį į pagalbą ir pabandyti pasidaryti jį pačiam. Tėčiui tikrai bus smagu prisiminti vaikystę, kada jis darė ir skraidino savo aitvarus.

Tad sėkmės, ir bandyk pasigauti vėją!



Sujunk taškelius



Juokų maišelis

Buvo maišelis pilnas juokų
Išbiro, išlakstė – po vieną, po du.
Pasislėpė jie po "Eglutės" šakelėm,
Bus linksma skaityti vaikams ir tėveliams.

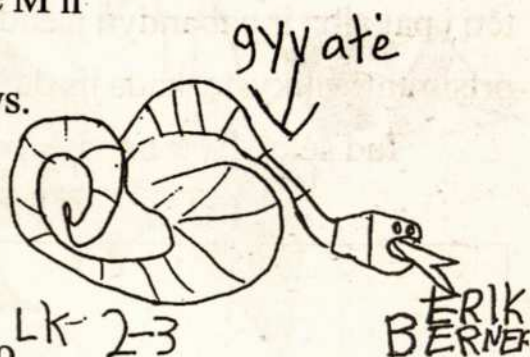
Mokytoja aiškina apie magneto veikimą.
Po to klausia:

- Pasakykite, kas prasideda raide M ir
pakelia įvairius daiktus?

- Mama, - sušuko vienas mokiny.

- Kokių gyvūnų grupei priklauso
akiniuotoji gyvatė? – klausia mokytoja.

- Tikriausiai trumparegių, - atsako
mokiny.



- Mamyt, sapnavau, kad plaukioju baseine.
Gal širyt man nesiprausti? – glaustosi prie mamos
šešiametis Arūnas.



- Agne, ar prisiuvai mano švarkelio sagą? –
klausia Giedrius sesutė.

- Sagos neradau, bet nesijaudink, aš užsiuvau
kilpą.

- Pataisykite rodykles, - prašo Jonukas,
tiesdamas laikrodininkui dvi didžiules sieninio
laikrodžio rodykles.

- O kur laikrodīs? – nustemba laikrodininkas.

- Ant sienos. Jis geras, tik rodyklės nesisuka.



Surask 10 skirtumų ir nuspalvink





Indrės Vyšniauskaitės, 5 kl. piešinys.

EGLUTĖ
8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL. 60465, USA
Tel. 708-430-1911